

Socialismen och Goodtemplarordens grundprinciper.

Kaselli, John,

54 F Br.

National Library
of Sweden

Politikern
Mycket
(Börj
o

Socialismen och Goodtemplarordens grundprinciper

Av

JOHN KASELLI

MARIESTAD
MARIESTADS TYPOGRAFISKA ANSTALT
1910

Socialismen

och

Goodtemplarsordens

grundprinciper

av

JOHN KASELLI

NYHETS-
FÖRLAGET
1920

Rubriken här ovan kan se underlig ut och skulle det ligga någon ironi uti densamma — då man jämför den med artikelns innehåll — så får jag uppriktigt bekänna att jag icke kunnat återhålla denna ironi då jag tänker på vad en värderad ordensbroder yttrade vid D.-L.-mötet med anledning av mitt motstånd mot det "omedelbara valsättet." Han sade nämligen: "Det är märkvärdigt att höra *socialdemokrater* som äro *reaktionära*."

Om ordensbrodern ifråga reflekterar litet närmare och jämför goodtemplarorden med de yttre politiska förhållandena, men gör denna jämförelse utan att beväpna sitt synorgan med politiskt färgade glasögon, så skall han säkert finna att Goodtemplarordens organisation och den samhällseliga organisation, för vars reformerande såväl han som jag tro oss sträva efter bästa förmåga, ha ytterst få, kanske platt inga beröringspunkter med varandra.

Då man yrkar på det s. k. omedelbara valsättet vid val av storlogeombud och gör det för "den allmänna rösträttens" skull, således jämförande I. O. G. T:s organisation med det politiska samhällets, så tillåter jag mig påstå att man begår ett stort misstag. Redan vid D.-L.-mötet sökte jag belysa detta mitt påstående, i allra största korthet, men då jag anser denna fråga vara av stor betydelse för distriktets framtid tar jag mig friheten ytterligare taga till orda i saken.

Den allmänna *politiska* rösträtten har — sådan den nu en gång är — tillkommit under trycket av de allmänna politiska, sociala och ekonomiska missförhållanden, som förefinnas i samhället, och tillkommit för att de rösträttslöse, som lidit under dessa missförhållanden, måtte få makt att avhjälpa desamma. Dessa missförhållanden äro så påtagliga, de trycka i rent *materiellt* avseende så hårt att varje under desamma lidande individ endast behöver litet makt därtill för att höja sig därur utan att någonsin, med eller mot sin fria vilja, mera hemfalla därunder. Det behöves endast yttre makt, ingen karaktär därtill — det är självbevarelse-driften. Nu är det sannt, att rusdrycksbruket även medför sådana rent materiella missförhållanden, mot vilka självbevarelse-driften reagerar. Men rusdryckernas egenskap av narkotiskt gift, och även

andra omständigheter, gör att självbevarelsedriften, som i det politiska, sociala och ekonomiska livet är tillräckligt direktiv för reformarbetet, slappas och slutligen helt och hållet försvinner. Drinkaren själv är säkerligen den förste att känna och erkänna åtminstone den materiella skada dryckenskapen förorsakar honom och skulle förvisso ingenting högre önska än att vara befriad från eländet. Men icke för ty hemfaller han åter och åter under olyckan. Här hjälper ingenting annat än viljans stålsättning, karaktärens daning. Det synes mig som skulle insikten om att man icke på övertygelssens väg allena kan nå förbudsmålet utan att detta måste ske genom politiskt ingripande — det synes mig som skulle denna insikt, så glädjande den än är, allt för mycket skymma den etiska utsikten. Så får det icke vara, ty båda äro lika nödvändiga, så mycket mera som en lagstiftning är omöjlig, eller i alla händelser förfelad om icke karaktärens daning, viljans stålsättning och de andliga dygdernas utveckling hos medborgarne förmått skapa en *verklig* opinion för lagstiftningsarbetet i förbudsriktning.

Det är denna karaktärens daning och viljans stålsättning Goodtemplarordens stiftare lagt till *grundval* för arbetet och det är på denna grundval *ordens*-sällskapet Goodtemplarorden, med sin gradvis stegrade undervisning, sina gradvis stegrade insikter i hela det djupgående omdaningsarbete nykterhetsrörelsen skall utföra, icke blott materiellt utan moraliskt, icke blott organisatoriskt utan etiskt fostrande, det är härpå denna *orden* är byggd. Och denna grundval är den rätta och hållfasta, ty det måste betecknas såsom nonsens att tro det enbart inträdet i Goodtemplarorden ger karaktären den fasthet och viljan den skärpa, som erfordras för ett djupgående moraliskt och andligt arbete. Jag bestrider ingalunda att den nyintagne medlemmen i yttre och organisatoriskt hänseende kan besitta lika god förmåga som en vilken "passerat graderna", men även denna förmåga behöver skolas och utvecklas. Icke håller vill jag bestrida att hos en eller annan nyintagen medlem karaktären och viljan av naturen kunna vara så starka att enbart det umgänge med helnyktra medmänniskor, som logerna bjuda, kan med ett slag göra dem till verkliga goodtemplare. Men dessa äro säkerligen ytterst få och odisputabelt att söka bland dem, som aldrig varit hemfallna åt dryckenskapsolyckan. Men är det verkligen skäl uti att, på det några få undantag skola få tillfälle att sex månader tidigare än eljes utöva en rösträtt, taga bort principen om den moraliska uppfostran, som, jag vågar påstå det, de allra flästa behöfva för att bliva verkliga nykterhetskämpar? Jag tror det icke, och lika litet tror jag att dessa undantag undandraga Goodtemplarorden sin förmåga, därför att de få vänta i sex månader på rätten att välja ombud i storlogen.

Men att välja ombud i storlogen är icke *enbart* en organisatorisk handling. Den, som huvudsakligen fäst sin goodtemplarblick på det rent yttre arbete, som åligger nykterhetsrörelsen, den, som är politiker och sätter in sin kraft på den viktiga uppgiften att föra rusdryckslagstiftningen fram mot förbudsmålet, den bortser lätt från det lika viktiga uppfostringsarbetet och blir då offer för det misstaget att vid ombudsval främst se till de personer, vilka ha största förutsättningarna för just det nykterhetspolitiska arbetet. Och dock måste det nykterhetspolitiska arbetet gå hand i hand med det etiskt uppfostrande, ja, det förra måste, såsom jag förut påpekat, ha sin grundval på det senare, politikern måste utveckla sitt etiska medvetande, etikern måste lära sig nykterhetspolitikens betydelse och först när dessa båda huvudbeståndsdelar genom den gradvis stegrade uppfostran äro lika utvecklade, först då är goodtemplaren — icke *värdig*, ty värdig är varje ärlig goodtemplare — men fullt skickad att deltaga i den ledande organisationens arbete.

Vi kunna således mycket väl komma överens om att detta "omedelbara valsätt" icke alls är förenligt med *ordensprincipen*, där denna princip, såsom i Goodtemplarorden, går ut på att stärka och uppfostra den andliga människan. Vi kunna lika väl komma överens om att det "omedelbara valsättets" tillämpning är ett söndersplittrande av den byggnad, som är uppbyggd på grundvalen av denna princip.

Men detta skulle icke — och häri torde mina socialdemokratiska åsikter tydligast framträda — hindra mig från att godtaga det "omedelbara valsättet" och därmed börja ett upprivningsarbete av ordens grundval om jag vore övertygad om att nykterhetsarbetets framgång och framtid fordrade detta.

Är det nu så att nykterhetssakens vitalaste intressen fordra en omläggning? Det synes av de skäl, som anföras till förmån för det "omedelbara valsättet". Vilka äro då dessa skäl? Det första skälet och det, som tydligen är avsett att väcka största anklangen, är att detta valsätt "är det enda verkligt demokratiska". I det föregående har jag redan sökt visa att detta skäl i verkligheten icke är något skäl alls, ty vi ha i detta fall icke att göra med en politisk sammanslutning utan med en ideell, som endast nödgas taga en viss del av politiken till hjälp för att nå ett ideellt syfte. Alltså anser jag mig kunna avskriva detta skäl såsom ohållbart.

Men vidare.

Då synes mig det andra skälet vara mera vägande. Det lyder så: Till storlogeombud bliva, med nuvarande valsätt, nästan alltid desamme omvalda år efter år och nästan undantagslöst sådana, som hava någon framträdande befattning inom distriktlogen, under det andra verkligen goda förmågor, vilka icke lyckats prata sig

till någon framskjuten plats, aldrig komma fram till ett ombudsskap. Som sagt, skälet är tungt vägande. Villigt medger jag att valen inom distriktlogen ofta äro allt annat än tilltalande ty det är ofta så att den mäst talande tungan, ja — jag vågar säga det, ty många tecken tyda därpå — den bäst undangömda agitation förmå till förtroendeposter föra visserligen aktningsvärda, ärliga och duktiga goodtemplare, men mången gång med undanskjutande av sådana med djupare tankar, segare uthållighet oah intensivare arbetsförmåga.

Detta är ett missförhållande, som måste avhjälpas. Och då jag erkänner detta så framstår för mig i detta sammanhang den frågan: Kan det "omedelbara valsättet" råda bot för detta missförhållande? Mot den fara för vårt arbete, som ligger i mindre tillfredsställande ombudsval vore ju distriktlogen skyddad eftersom intet ombudsval där skulle förekomma; men de andra valen stå kvar och otillfredsställande val av distriktets övriga förtoendemän är säkerligen betydligt farligare. Bot för missförhållandet kan endast finnas däruti att distriktets medlemmar så fostras i arbetet att de icke bli lekbollar för känslöstämningarnes vindkast utan behålla huvudet kallt, förståndet klart och den kritiska förmågan ogrumlad. Det är ock, synes det mig, nödvändigt att, då man icke har att välja mellan annat än "två onda ting", man väljer det minst onda. Ty det synes mig påtagligt att, om fara för vårt arbete av otillfredsställande val är stor inom d.-logen, denna fara är *betydligt större* om valet till storlogeombud skulle förrättas inom logerna. Ty man bör väl ändock kunna förutsätta att logerna sända sina mäst tränade och mäst klarsynta medlemmar till d.-logen. När då *dessa* ofta låta sig ryckas med av tillfälliga stämningar; av mer eller mindre anslående fraseologi låta förleda sig till att välja ombud på ett sätt, som de vid närmare eftertanke få anledning att själva kritisera — ty motionerna om det "omedelbara valsättet" är ju dock en nog så dräpande kritik över d.-logens förmåga att välja ombud — när så är förhållandet hur skall det då icke bli när agitationens vågor komma att gå högt bland logernas ännu mera lättroliga element. Jag vågar påstå att för orden obotliga avbräck därigenom kunna åstadkommas, då det nuvarande systemets menliga följder dock kunna inskränkas till en eller annan het debatt och ett eller annat kraftuttryck inom d.-logen. Det skälet att det nya valsättet skulle råda bot för befintliga missförhållanden i fråga om storlogeombudsval anser jag således icke "hålla streck", tvärtom synes det mig ägnat att skapa ännu större.

Enskilt har jag någon gång såsom skäl för det "omedelbara valsättet" hört framhållas att verkligen dugande förmågor skulle

frånhandas orden, därför att dessa förmågor skulle hava så ringa utsikt att få omsättas i verkligt arbete på de "krävande platserna". Uppriktigt får jag bekänna att jag är för stor idealist att tro på detta skäl. Det är bra och nödvändigt att vara självmedveten och ha känsla af sin egen styrka — om man besitter någon — men detta skulle jag vilja kalla inbilskhet och i alla händelser icke lämpligt för en allvarlig debatt i en allvarlig sak.

Slutligen har såsom skäl för det nya valsättet offentligt framhållits det oriktiga uti att, såsom nu sker, välja ombud innan ombudskandidaterna "avlagt sin trosbekännelse" i de frågor, som skola förekomma på storlogemötet. Huru dessa frågor skola kunna komma logerna tillhanda och där debatteras i så god tid att valet, med sina omval kanske i oändlighet, skall hinna förrättas till det årets storlogemöte då de skola behandlas, det förstår åtminstone icke jag; men mitt förstånd är säkerligen mindre utvecklade än många andras.

Här har jag nu plockat fram de skäl, som anföras till förmån för det "omedelbara valsättet". Jag har sökt skärskåda dem och kan omöjligen finna att de äro tillräckliga att motivera en så genomgripande omläggning av Goodtemplarordens grundval, som ett införande av detta valsätt skulle förutsätta.

Nu invänder någon att vi ju redan ha rätt att införa detta valsätt; att det inom vissa distrikt införts och icke visat sig uppriva ordens grundvalar o. s. v. Att Goodtemplarordens grundvalar icke upprivits, därför ha vi säkerligen icke att tacka de distrikt, som infört det "omedelbara valsättet". Ty jag är livligt övertygad om, att om medlemmarne i de distrikt, vilka antagit och använt detta valsätt, skulle med handen på hjärtat avge svar på frågan: har detta valsätt varit till gagn för ordens uppfostrings- och nykterhetsarbete? så skulle de svara nej — så sant de eljes "ha hjärtat på rätta stället". Tvärt om tror jag att detta valsätt, med sina besvärligheter, sammanräkningar, omval och annat, varit till stort hinder för och tagit allt för mycket tid och krafter ifrån det *verkliga* arbetet. De allvarliga ansatser, som i sådana distrikt göras för att återgå till det ursprungliga valsättet, synes tillfullo bekräfta denna min öfvertygelse.

Att distrikten fått rätt att använda sig av det "omedelbara valsättet", om de så önska, är sannt. För min del beklagar jag eftergiften i detta stycke och jag vågar beteckna den opinion, som framtvingat denna eftergift, såsom missriktad reformiver. Om den dag skulle komma, vilket jag, tyvärr, icke kan anse troligt, då människorna utan undantag bliva så etiskt starka — om jag så får uttrycka mig — att en ytterligare karaktärsdaning skulle bliva onödig, då skall jag icke allenast gå med på den för-

ändring av ordens grundval det "omedelbara valsättet" innebär — då skall jag *fordra* den. Men till dess måste jag vidhålla det gamla; det är icke så att allt gammalt skall förkastas därför att det är gammalt, utan först då det är för gammalt, d. v. s. icke längre gör tjänst utan otjänst, bör det avlägsnas.

Det vore lyckligt om d.-logens medlemmar ville unna sig någon ledighet från arbetet med att försöka nedbryta de av ordens principer, som från ordens början varit bärande *och fortfarande äro det*, och i stället ägna litet mera tid och krafter på nedbrytande av en hel del annat gammalt, slentrianmässigt och mer eller mindre skadligt, som, uppriktigt sagt, icke är precis främmande ens för Skara-Älvsborgs distriktloge.

Falköping-Ranten i juli 1910.

John Kaselli.

